

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2
0
2
4

No 3

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 1038 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 30-martda ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoirazimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Экологические и альтернативные заполнители для бетона в условиях Узбекистана.....	10
Акрамов Хуснитдин Ахрарович, Тохилов Жалолиддин Очилович, Самадов Хомид Самандарович	
Investition marketingni rivojlantirish asosida mintaq investitsiya jozibadorligini oshirish	16
Ahmedov Alim Babaniyazovich	
O'zbekistonda yashil budjetlashtirish, energiya samaradorligi va issiqxona gazlari emissiyasi.....	22
Pulatov Dilshod Haqberdiyevich, Quliyev Ulug'bek Mirzayevich, Mamanov Alisher	
Development of the Digital Economy as a Trigger of the Economic Growth of the New Uzbekistan.....	28
Luiza Sayfullonva Makhmutkhodjaeva, Umarova Shahnoza Akbarovna	
Oliy o'quv yurtlarida matematik statistikani o'qitishning xususiyatlari	34
Shamsiyev Damin Najmiddinovich, Aymatova Farida Xo'razovna	
Turizm tadbirkorlikning o'ziga xos xususiyatlari	37
Mardonova Dilafuz Kosimovna	
Oziq-ovqat xavfsizligi ta'minoti: O'zbekistonda mayonez importini notarif tartibga solish va ichki ishlab chiqarishni rivojlantirish istiqbollari.....	41
Muratova Shohista Nimatullayevna, Nomozov Azizbek Xayrulla o'g'li	
Mamlakatimizga xorijiy investitsiyalarni jalb etishda qimmatli qog'ozlar bozorining o'rni va roli	46
Akramov Azamat Ramziddinovich	
Mamlakatning iqtisodiy va ekologik rivojlanishida elektromobil sanoatini rivojlantirishning ahamiyati	53
Iminov Mahmudjon Azimjon o'g'li	
Hududiy eksport salohiyatini oshirishning marketing strategiyasi.....	60
Jiyamuratov Rustam Nuridinovich	
Turistik kompaniyalar moliyaviy barqarorligini baholash usullarini takomillashtirish kompaniya moliyaviy barqarorligini ta'minlashning muhim mezonini.....	65
Jo'rayev Behzod Nuraliyevich	
Iste'molchilarni xulq-atvori modellari asosida marketing strategiyalarini shakllantirish.....	70
Kutbitdinova Moxigul Inoyatovna	
Hisob siyosati va unda biologik aktivlar hisobini yoritib berish tartibini takomillashtirish	75
Mirzayeva Nargiza Batirovna	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda investitsiyalarning o'rni.....	80
Otajonova Charosxon Polvonquli qizi	
Innovatsion menejment va raqamli transformatsiyalarni joriy etishning metodologik asoslari.....	84
Quldoshev Asliddin Tursunovich	
Strategik boshqaruvda xususiy kapital samaradorligini baholash.....	89
Nasriyeva Zebiniso A'zam kizi, Mavlyanova Dilobar Maxkamovna	
Mintaqalarni innovatsion rivojlantirish istiqbollari tashkiliy tuzilmalarini takomillashtirishni boshqarish yo'llari	100
Xodjamuratova Gulbaxar Yuldashevna	
Meva-sabzavot eksporti barqarorligini ta'minlashning ekonometrik tahlili	105
Shamsiyeva Feruza Muratxodjayevna	
Зарубежный опыт активизации экономической активности домохозяйств.....	111
Бердиев Гайрат Ибрагимович, Маликова Севинч Телман кизи, Люсиков Артемий Александрович	
The Impact of Foreign Direct Investment on Economic Growth: A Case Study of Uzbekistan.....	116
Abdulla Ibragimov, Keldiyorov Shakhriyor Ilyos O'g'li	
Mintaqada sanoat ishlab chiqarish rivojlanishining kambag'allikni qisqartirishdagi ahamiyati	121
Abdullayev Habibullo Asadulla o'g'li	
Global iqtisodiyot sharoitida islom moliyasi mezon va tartiblarini joriy etishdagi muammolar va yechimlar	125
Abduvosidova Gulandom Abdurashid qizi	
Amerika Qo'shma Shtatlari tajribasida biznes subyektlarini toifalarga ajratish amaliyotining xususiyatlari	131
Akobirolva Nodira Najmiddin qizi	
O'zbekiston Respublikasida qishloq xo'jaligini innovatsion rivojlanish yo'llari.....	135
Axmedova Nafisa Amiriddin qizi	
Strategic directions of integration of Uzbekistan into the international hospitality industry	140
Bekmurodova Laylo Tursunmamatovna	
Surxondaryo viloyatida parrandachilikni rivojlantirish ko'rsatkichlarini prognozlash va modellashtirish.....	144
Bobomuratov Imomqul Islamovich	
Mamlakatimizda chorvachilik mahsulotlarini yetishtirishning hozirgi holati va uning tahlili.....	149
Talipova Dilfuza Nabiyevena	
Agrar soha korxonalarining moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish.....	154
Erkinxojiyev Ismoiljon Ikromjon o'g'li	

Analysis of the Influence of Macroeconomic Indicators on State Budget Tax Revenue	158
Meyliev O. R., Gofurova K.	
Mahalliy budjet xarajatlarini hududlar ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga ta'siri	166
Hazratqulov Shahboz Boboqul o'g'li	
Influence of Digital Technologies on Economic Growth of the Republic of Uzbekistan.....	170
Igamberdiyeva Kunduz Ergashevna	
Transmilliy kompaniyalarning tashqi bozorlar uchun marketing strategiyalari va marketing tadqiqotlarini o'tkazish amaliyoti	174
Jo'rayeva Zilola Turobovna, Saidova Dilnozaxon Odiljon qizi	
Tijorat banklari tomonidan investitsiya loyihalarini moliyalashni rivojlantirish imkoniyatlari.....	178
Kamilova Iroda Xusniddinovna	
Korxonalarda inqirozga qarshi moliyaviy boshqaruv tizimini takomillashtirish	183
Latipova Shaxnoza Maxmudovna	
Tijorat banklari faoliyatida onlayn tizimlarining tutgan o'rni va ularning rivojlanishi.....	188
Raxmataliyev Muzaffar Eshdavatovich	
Aholi farovonligini oshirishda tadbirkorlik faoliyatining ta'sirini baholashning nazariy asoslari	194
Fayziyeva Dilsuz Bahodirovna	
O'zbekiston Respublikasini "yashil" iqtisodiyotga o'tish samaradorligini oshirish.....	200
Mirzayev Bexruz Abdulla o'g'li	
Andijon viloyatida kambag'allik darajasini qisqarishiga ta'sir etuvchi ko'rsatkichlar	214
Musaeva Ziyoda Allayarovna	
O'zbekiston Respublikasi qishloq xo'jaligi eksportida marketing muammolari	218
Musyeva Shoirazimovna, Agzamov Avazxon Talgatovich	
Respublikamizda parranda bosh sonining hozirgi holati va uning istiqbollari.....	223
Akramova Nargiza Axrorovna	
Menejmentda ishbilarmonlik kommunikatsiyalaridan foydalanishda optimal strategiyalarini qo'llash shart-sharoitlari.....	227
Narzullayeva Gulchehra Salimovna, Shadiyeva Madina Djaloliddin qizi	
Raqamlashtirish sharoitida innovatsion faoliyatning o'ziga xos xususiyatlari	231
Nazarova Latofat Toirjon qizi	
O'zbekistonda masofaviy bank xizmatlarini rivojlantirishdagi muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari.....	235
Nurmuxammedov Matlab Yunusovich	
Davlat aktivlarini samarali boshqarish hamda nazorat qilishni takomillashtirish.....	240
Mirzayev O., Nazarov G'ayrat Olim o'g'li	
Talabalarning oilali bo'lishiga ta'sir etuvchi omillarga iqtisodiy baholashda yangicha yondashuv.....	246
O. U. Shomurodov, Z. U. Uroqov, A. T. Ablahatov, A. A. Suyarov, J. S. Urazov	
Methodological Aspects for Branding in Private Schools.....	251
Odilova Sitora Sayfitdin qizi	
Совершенствование процедуры оценки эффективности и результативности расходов государственного сектора.....	256
Олимов Элёр Фазлиддин угли, Искандаров Суннатилло Бахриддин угли	
Logistika xizmatlari samaradorligini oshirishda blokcheyn texnologiyalardan foydalanish	261
Rajabov Orzujon Mamasoliyevich	
Markaziy Osiyoda energetika bozorini rivojlantirishning kelgusi istiqboli va imkoniyatlari.....	267
Saidov Mash'al Samadovich, Umarova Irodaxon Nuraliyevna	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda sug'urta bozorining innovatsion usullaridan foydalanishning konseptual asoslari	275
Narzullayeva Gulchehra Salimovna, Saidova Dilnozaxon Odiljon qizi	
Oliy ta'limda boshqaruv strategiyalari va ularni amalga oshirish mexanizmi.....	279
Saidqulova Furuza Farmonovna	
Jismoniy shaxslardan olinadigan daromadlarini soliqqa tortishning o'ziga xos xususiyatlari	283
Salimov Sherzod Baxtiyorovich	
O'zbekiston Respublikasidagi mavjud suv resurslarining iqtisodiy holati tahlili	288
Shanazarova Gulyora Baxtiyarovna	
Tijorat banklari kredit risklarini kamaytirish yo'llari.....	294
Tulkinova Maftuna Anvarbek qizi	
The use of Intellectual Systems in the Improvement of the Educational Process Management System in Higher Educational Institutions	303
Umarova Dildfuza Rakhmatilla qizi	
Oliy ta'lim tizimida yangi iqtisodiy mexanizmlarni shakllantirish.....	307
Xakimov Dilshodjon Rahmonaliyevich	
Global iqtisodiy sharoitida moliyaviy hisobotlar auditida muhimlikni baholashni xalqaro stanadartlar asosida takomillashtirish	311
Xasanova Nasiba Tolliboy qizi	

Qurilish materiallari sanoatida innovatsion klasterlarni tashkil etish istiqbollari.....	314
Yuldasheva Kamola Miraliyevna	
Oliy ta'lim muassasalarida gibril bulut xizmat modelini qo'llash mexanizmini ishlab chiqish	319
Zaripov Bahodir Bobomurod o'g'li	
Роль инвестиций в ситеме железнодорожного транспорта в Республике Узбекистан	325
Акбарова Лайло Упашевна	
Gidrotehnik inshootlar betonlarini samaradorligini tahlil qilish va oshirish natijalari	330
Asqarov B. A., Karimov M. U., Xolmirzayev S.T., Obidjonov J. T.	
Maxsus iqtisodiy zonalar hududiga jalb etilgan investitsiyalar to'g'risida	334
Davlayev G'olib Ashurovich	
Yangi xizmat turi xizmatlar sohasini innovatsion boshqarishning metodologiyasi	337
Djurayeva Dilnoza Davron qizi	
Mintaqalar innovatsion salohiyatini baholashning uslubiy yondashuvlari.....	343
J. A. Ismatullayev, D. X. O'rinov	
Milliy qayta sug'urtalovchilarning xalqaro sug'urta bozoriga kirib borishi va kutilayotgan xavf-xatarlar	348
Jorabayev Jasur Abduraxmanovich	
Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari asosida tovarlar auditi natijalarini auditorlik hisobotida aks ettirish tartibi	354
Ibragimov M. M., Ergashev O. F.	
Turistik destinatsiyalarni tashkil etish va rivojlantirishning xorijiy tajribalari	358
Karimov Anvar Aktam o'g'li	
Jismoniy shaxslarning mol-mulk va yer soliqlarini hisoblash va undirish samaradorligini oshirish yo'llari.....	362
Qurbonov Muxiddin Abdullayevich	
Iqtisodiy xavfsizlikning institutsional tizimini tadqiq etishga uslubiy yondashuvlar.....	367
Mamatov Axmetjon Atajanovich, Allaberganov Zakir Gayibovich	
Davlatning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashning nazariy jihatlarlari	373
Mamatov Mamajan Axmadjonovich	
Paxta-to'qimachilik klasterlari eksport faoliyatini rivojlantirishning xorij tajribasi.....	380
Mansurov Saidxo'ja Kamalovich	
Korxonalar raqobatbardoshligini oshirish muammolari va dolzarb vazifalari	386
Musyeva Shoirazimovna	
Устойчивый и инклюзивный рост: взаимосвязь экономического прогресса с социальным равенством и экологическим управлением	390
Нодирбек Холбаев	
Mintaqalarni investitsion jozibadorligini taraqqiyot strategiyasiga ta'sirini statistik baholash.....	396
Nuriddinov Zufar Akbarovich	
Финансирование каракулеводства: преодоление финансовых вызовов в пустынных регионах Узбекистана	402
Нуриллаев Жамолiddин Ярашев	
O'zbekiston investitsiya muhitini yanada yaxshilash va uning jozibadorligini oshirish.....	408
Oybek Elmuratov	
Intellectual mulkning iqtisodiy mazmuni va tarixiy rivojlanish bosqichlari	411
Maxmudova Nargiza Davlat qizi	
Implementation and use of Digital Technologies in Logistics Abstract.....	416
Kushakova Mamura, Koshakova Mukhlisa Surat qizi	
Innovatsion iqtisodiyot tushunchasining mazmun mohiyati	421
Abduqaxorov Bekzod O'tkir o'g'li	
Raqamlashtirish iqtisodiy o'sish va raqobatbardoshligini oshirish omili sifatida.....	426
Mamajonova Durdonahon Mamaruzi qizi	
O'zbekistonda tashqi savdoni notarif usullar orqali tartibga solishning mamlakat iqtisodiyotiga ta'siri.....	431
Norqobilov Akobir Iso o'g'li	
Инновационные методы переработки горных отходов для экологической устойчивости в Узбекистане	437
Аскарлов Бахтиер Аскарлов, Собирова Мукаддас Хамидуллаева	
Опыт зарубежных стран по стимулированию производства сельскохозяйственной продукции и перспективы внедрения в Узбекистан.....	442
Холиков Сулаймон Уткир угли	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarda strategik boshqaruv hisobini tashkil qilishning uslubiy jihatlarlari.....	447
Pardayeva Shahnoza Abdinabiyevna	
O'zbekiston Respublikasida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatini moliyalashtirishni statistik tahlili.....	452
Sayfullayev Siddik Nosirovich	
Sug'urta tashkilotining innovatsion risklarini baholash.....	457
Sattorov Shoxrux Maxmudjon o'g'li	

Kapital bozori rivojlanishining zamonaviy tendensiyalari	462
Turdiyeva Uzayda Omirbayevna	
Адаптивный искусственный интеллект в управлении человеческими ресурсами.....	469
Хайдарова Малика Шокирджановна	
Oliy ta'lim muassasalarida moliyaviy mablag'lardan samarali foydalanishga xizmat qiluvchi zamonaviy va istiqbolga mo'ljallangan huquqiy asoslarning yaratilganligi to'g'risida.....	478
Xayriddinov Shuxrat Botirovich	
Investitsiya loyihalariga ta'sir qiluvchi risklarni sifat jihatdan baholash usullarining o'ziga xos xususiyatlari	482
Shaislamova Nargiza Kabilovna	
Tijorat banklari tomonidan investitsion loyihalarni kreditlash tartib va ularni takomillashtirish yo'llari	491
Yunusova Ozoda Anvarjon qizi	
Hududlar iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda soliq salohiyatini oshirishning nazariy jihatlarini	498
E. N. Raximov	
Konsolidatsiyalashgan moliyaviy hisobot tuzishning zarurligi.....	504
Avazov Ilxom Ravshanovich	
Inson resurslarini boshqarishning innovatsion usullarini joriy etish vositalarini ishlab chiqish.....	509
Djuraeva Guzal Shavkatovna	
Agrar soha korxonalarining moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish.....	513
Erkinxojiyev Ismoiljon Ikromjon o'g'li	
Korporativ qimmatli qog'ozlar asosida korxonalarni moliyalashtirishning ilg'or xorij tajribalari.....	517
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
The impact of corporate governance on firm performance and financial stability	524
Muhammadyor Yunusov	
Mintaqalarda kam'allik darajasini pasaytirish va xorij tajribasidan foydalanish yo'llari.....	537
Musulmonova Shahlo Nasriddinovna	
Makroiqtisodiy barqarorlikni mustahkamlash soliq ma'muriyatchiligini samarali tashkil etish yo'llari	541
Mutalova Dilorom Maxamadjanovna, Kenjaboyeva Nigina	
Iqtisodiy savodxonlik hamda tadbirkorlik qobiliyati o'rtasidagi to'g'ri nisbatdagi bog'liqlik munosabatining fundamental asoslari.....	544
Tuxtayeva Muyassar Shovkat qizi	
Korxonalarining bankrotlik riskini baholashning xalqaro modellari.....	550
Umarova Hulkar Umidulloyevna	
O'zbekistonda korxona boshqaruvida kadrlar salohiyatidan foydalanish amaliyotini rivojlantirishning xorij tajribasi	555
Do'stova Aziza Qahramonovna	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida boshqaruv tizimining xususiyatlari.....	559
Iroda Majidova	
Ziyorat turizmini rivojlantirishning muhim xususiyatlari	565
Mirzayev Qulmamat Jonuzoqovich, Shukurov Tohirjon Izzatullo o'g'li	
Qandolat mahsulotlari bozorida marketing tadqiqotlarini asosiy yo'nalishlari	569
Tuychiyeva Vasila Faxriddin qizi	
"Зелёная экономика" как фактор повышения экономического роста страны.....	573
Тураева Адиба Икрамовна	
Oilada sarf-xarajatlar samarasiga erishishning muhimligi.....	580
Xasanov Rustam Rabimovich	
Aholi farovonlik darajasidagi farqlarni tartiblash yo'nalishlari.....	583
Xasanov Rustam Rabimovich, Turdiyev Zoxidjon Rustamovich	
Совершенствование оценки стоимости объектов недвижимости в Узбекистане на основе зарубежного опыта.....	588
Хомитов К. З., Халилова Л. Ш.	
Mamlakatimizda qishloq xo'jaligida kooperatsiya munosabatlarini rivojlantirishda xorij tajribalaridan foydalanishning ahamiyati.....	594
Choriyeva Nigina Kaxramonovna	
Davlat xaridlari tizimini takomillashtirish yo'llari	598
Alimbayeva Sevara Alimbayevna	
Yengil sanoatni rivojlanishida Germaniya tajribasi.....	601
F. Jumaniyazova, G'ulomov Ibroxim Rustam o'g'li	
The efficiency of usage of Islamic finance instruments in security market.....	607
Khasanov Umarbek Begmat ugli	
Tadbirkorlik subyektlari eksportini rivojlantirishda raqamli platformalardan foydalanishning xorijiy tajribalari va ulardan foydalanish yo'llari.....	613
Mamasoatov Dilshod Ravshanovich	
O'zbekistonda kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlarini tashkil qilinishining hozirgi holati va muammolari	621
Nutfulloev Tolib G'olib o'g'li	

Mehnat bozorida raqamli texnologiyalardan foydalanish metodologiyasini takomillashtirish	627
Maxammadiyev M. M.	
Ishlab chiqarishni modernizatsiya qilish sharoitida mahsulot tannarxini optimallashtirish asoslari.....	632
Narzullayeva Gulchehra Salimovna	
Elektron pullarni rivojlantirish yo'llari	636
Rustamov Maqsud Suvonqulovich, Egamberganov Mirzabek Odilbek o'g'li	
Загрязнение окружающей среды в Узбекистане: проблемы, причины и пути решения	644
Ишонкулова Феруза Асатовна, Шукуров Тимур Умидович	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida tijorat banklarini transformatsiyalash modeli orqali takomillashtirish	649
Norov Akmal Ruzimamatovich, Norova Nozima Nabiyeuna	
Land Tax Received From Individuals and its Share in the Budget of the Republic of Uzbekistan	656
Hakimov Feruz Khurshid ugli	
O'zbekistonda "yashil" iqtisodiyot va iqlim o'zgarishi bilan bog'liq xarajatlar tahlili	659
Isaxonova Ruxshona Muzaffar qizi, Sharapova Mashxura Azadovna	
Qurilish xizmatlari ma'lumotlar tizimini takomillashtirish imkoniyatlari	665
Nurfayziyev Zayniddin Boymurodovich, Nurfayziyev Elyor Zayniddinovich	
Ipotekali kreditlashni rivojlantirishning xorijiy davlatlar tajribasi va uni O'zbekistonda tatbiq etish yo'llari	670
Turdiyev Shaxriddin Erxonovich	
Suv resurslaridan foydalanishda xorij tajribalari	675
Berdiyev Anvar Abdivaliyevich	
Auditda yetarli va mos dalillarni to'plash tartibi	681
Meliyev Isroil Ismoilovich	
"Yashil" iqtisodiyot konsepsiyasining shakllanishi va rivojlanishi	686
Urunbayev Saparbek Samatovich	
Uy-joy fondini boshqarish samaradorligini oshirishning ustuvor yo'nalishlari.....	692
Xolmuradov Raxmatilla Ne'matillaevich	
O'zbekiston mahsulotlarining tashqi bozordagi raqobatbardoshligi xususiyatlari va onlayn platformalar.....	699
Baymuradov Shoxrux Maxmudovich	
Factors affecting investment attractiveness in the global investment landscape.....	704
Otaboev Akhmed Makhsubek o'g'li, Juliana Juliana, Fazliddin Nasriddinov	
Xalqaro migratsiyaning O'zbekiston mehnat bozori va inson kapitaliga ta'siri.....	709
Tilabova Kumush Farhod qizi	
Анализ и оценка естественного освещения помещений образовательных учреждений.....	714
Пирмухамедова Шахноза	
Актуальные вопросы укрепления доверия населения к банковской системы Республики Узбекистан.....	719
Рузибоева Нилуфар Тулкин кизи	
Методические подходы к формированию механизмов стратегического управления развитием химической отрасли.....	725
Бибутова Шахло Саъдуллаевна	
Iqtisodiyotni rivojlantirishda erkin iqtisodiy zonalarni tashkil etishning afzalliklari va muammolari	730
Axmedova Dilbar Buronovna	
Natijaga yo'naltirilgan budjetlashtirishda sog'liqni saqlash muassasalarini moliyalashtirishning mohiyati.....	734
Ishmanova Diana Nurmamadovna	
Oziq-ovqat sanoatini tashkiliy-iqtisodiy jihatdan rivojlanti-rishning nazariy asoslari	737
Muxtorova Madina Azamat qizi	
Ipoteka kreditlari sohasidagi islohotlar va kelajakdagi istiqbollar	741
A'zamxo'jayeva Nihola Sulaymon qizi	
Sanoat ishlab chiqarish tizimining investitsion xususiyatlari	746
Yodgorova Xalima To'liqinova	
Budjet ijrosini samarali ta'minlashda davlat xaridlarining ahamiyati.....	752
Sholdarov Dilshod Azimiddin o'g'li, Fayzullayeva Zilola Ravshanovna	
Aholi sog'ligi – milliy boylikning tarkibi va jamiyat taraqqiyotining muhim shartidir.....	763
Djumabayeva Shaira Xalillayevna	
Moliyaviy hisobotlarning xalqaro standartlari: hisob siyosati.....	769
Rizayev Nurbek Kodirovich, Mamatova Charos Shavkiddinova	
Milliy iqtisodiyotni rivojlantirishda investitsion muhitning o'rni	778
Valiyeva Sayyora Xushbaqovna	
Davlat ishtirokidagi korxonalarda korporativ ijtimoiy mas'uliyat ("Rossiya temir yo'llari" OAJ misolida).....	784
Xidirova Marg'uba Rustamovna, Saidqulov Avazbek Botirqul o'g'li	
Raqamli transformatsiyaning O'zbekistonning investitsion jozibadorligiga ta'siri.....	790
Saitkamolov Muxammadxo'ja Sobirxo'ja o'g'li, Markabayeva Jansaya Aybek qizi	
Trade Marketing in the Era of Social Media: Strategies for Attracting and Retaining Customers Through Social Media Platforms.....	795
Mamatkulova Shoira Jalolovna	

Mamlakatimiz to'qimachilik tarmog'ining zamonaviy holati va tendensiyalari.....	800
Azizxon Tillyaxodjayev	
Physical Activity and Education, Trends in the Sports Industry	807
Axtamov Djamshed Baxromovich	
Davlat moliyaviy nazoratining amalga oshirishning metodologik masalalari.....	812
Hakimov Nodir Nazarovich	
Avtomobil yo'llari tizimidagi tashkilotlarda buxgalteriya hisobi va ichki nazorat tizimini tashkil qilishning o'ziga xos jihatlari	818
Abduraxmanov Ramazon Abdullayevich	
Inson kapitali indeksini oshirishda ta'lim tizimini rivojlantirish yo'nalishlari	826
Akhmadaliyeva Nikholakhon	
Global iqtisodiyot sharoitida bank inqirozlarining kelib chiqish sabablari va ularni boshqarish yo'nalishlari	829
To'xtayeva Umida Shamsiddin qizi	
Усовершенствование практики управления инфляцией на примере зарубежного опыта.....	833
Нишанбаева Наргиза Бохадировна	
Sud-buxgalteriya ekspertizasini tayinlashning tashkiliy-huquqiy ta'minoti.....	837
Darvishov Sarvarbek Rustamovich	
Mudofaa majmui va huquq muhofaza qilish organlari muassasalari, tashkilotlari g'azna ijrosi	845
Fayzullayeva Zilola Ravshanovna	
The Concept and Theoretical Foundations of Marketing Strategy in Regional Development.....	851
Diyorakhon Ibragimovna Kholmurotova	
Umumta'lim maktablarini moliyalashtirishning o'ziga xos xususiyatlari	857
Turayev Ochil Yarashevich	
Innovatsion faoliyat moliyaviy modellari va mexanizmlarini rivojlantirishning konseptual asoslari	861
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
15-sonli MHXS asosida bitim narxini aniqlash	869
Toshpo'latova Munisabonu Ibrohim qizi	
Issiqlik ta'minoti xizmatlarini ko'rsatish samaradorligi va sifatini baholash ko'rsatkichlari tizimi.....	873
Abdulaziz Abdumo'minovich Matro'ziyev	
The Role of Local Budgets in Tax Policy.....	877
Mukaddasova Gavxarxon Nodirxonovna	
Korporativ boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirish negizida innovatsion muhitni shakllantirish asoslari	881
Bobobekov Ergash Abdumalikovich	
Fermer xo'jaliklari samarali faoliyatining asosiy statistik ko'rsatkichlari va ularning tahlili.....	887
M. Sh. Axmedova	
O'zbekiston Respublikasida kambag'allikni qisqartirishning institutsional va huquqiy asoslari.....	892
Xudoyberdiyev Jamshid Juraboy o'g'li	
Global biznes muhitining korporativ boshqaruv tizimiga ta'siri.....	897
Egamberdiyev Shuxrat Satimbayevich	
Sug'urta faoliyatida anderryayting xizmatini takomillashtirish	901
Qarshiyev Daniyar Eshpulatovich, Rajabboyev Muzaffar Erkaboyevich	
Qozog'iston sug'urta bozori tahlili	906
Qarshiyev Daniyar Eshpulatovich, Djalilova Malika Shuxratovna	
Tashqi savdoni tashkil etish va tartibga solishda merkantilistlar g'oyalarining tutgan o'rni.....	911
Turayev Nurbek Muxammadovich	
Актуальные вопросы обеспечения экологической безопасности.....	919
Исроилов Боходир Ибрагимович, Хасанов Ойбек Мардонович	
Qo'shilgan qiymat solig'ini budjetdan qaytarish tartibini takomillashtirish	923
Qurbonov Muxiddin Abdullayevich	
Aholini qishloq xo'jaligi mahsulotlari bilan ta'minlash samaradorligini oshirish yo'nalishlari.....	927
Ochilova Maftuna Toshpulat qizi	
Fermer xo'jaliklari samarali faoliyatini tashkil etishning asosiy omillari	932
M. Sh. Axmedova	
Bank xizmatlarini shakllantirish bo'yicha xorijiy ilg'or davlatlar tajribasi.....	936
Ergashev Azizxon Avazxon o'g'li	
Ikkiyoqlama soliqqa tortish munosabatlarini tartibga solishga oid ilmiy-nazariy qarashlar	941
Rajapov Shuxrat Zaripbayevich	
Как достичь высоких показателей устойчивости и избежать гринвошинг или роль ESG отчетности в достижении ЦУР в Узбекистане	947
Салахутдинова Юлдуз Голибовна	
Moliyaviy fribigarliklarga qarshi kurashishda raqamli texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlari.....	952
Gadaev Ismat Yadgarovich	
Блокчейн-технология и информационная безопасность в цифровой экономике Узбекистана.....	955
Кадилов Алишер Исмаилович	

O'zbekiston Respublikasining agrar siyosati va uni takomillashtirish yo'llari.....	959
Ibrohimov Boburmirzo Baxtiyor o'g'li, Tursunov Abdulxamid G'afurjon o'g'li	
Soliq imtiyozlari ma'muriyatchiligining amaldagi holati tahlili.....	964
Nurmatov Sherzod Rustamovich	
Issiqlik ta'minoti xizmatlari sifatiga ta'sir etuvchi omillar va ularni baholash	972
Abdulaziz Abdumominovich Matro'ziyev	
The Use of Modern Management Methods in the Management of Housing Stock in the Digital Economy Conditions	976
Mamanazarov Oybek Shomurodovich, Inoyatova Durdona Shoxaydarovna	
O'zbekistonda raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishda yoshlarning roli	982
Beknazarov Bekzod Baxtiyor o'g'li	
Korxonalarda innovatsion jarayonlarni samarali tashkil etish yo'nalishlari	987
Gafurova Umida Fatixovna	
Davlat boshqaruvi tizimi va hududiy rivojlanish o'rtasidagi munosabatlar	992
Tolibjon Qazaqov Sharifjon o'g'li	
Sanoat korxonalarining strategik iqtisodiy xavfsizligini ta'minlash	996
Uktamov Xusniddin Faxriddinovich	
Tijorat banklarida mijozlarga yo'naltirilgan marketing strategiyalaridan foydalanish samaradorligi	1000
Maxamadjanov Akbar Maxamadaliyevich	
Tadbirkorlik muhiti tahlili va uni davlat tomonidan tartibga solish shart-sharoitlari	1005
S. T. Toshaliyeva, A. M. Abduraxmonov	
Учет поступления и списания с учета основных средств в бюджетных организациях	1010
Абдуллаева Нилуфар Джавдат кизи	
Tijorat banklarida kredit operatsiyalari hisobini takomillashtirish.....	1015
Sa'dullayeva Asaxon Muzaffarovna	
Davlat budjetining soliqsiz daromadlari shakllanishini takomillashtirish yo'llar.....	1018
O'ktamova Nargiza Narzulla qizi	
Sog'liqni saqlash tizimini davlat tomonidan moliyalashtirishning zaruriyati.....	1022
Meliyev Azimjon Murodullo o'g'li	
Oliy ta'lim tashkilotlari faoliyatini boshqarishda ichki audit xizmatining zarurligi	1027
Shaymatova Nargiza Ashurovna	
Hududlarda inklyuziv iqtisodiy o'sishni ta'minlashning nazariy asoslari.....	1032
Tangriberdiyev Sulaymon Kamiljonovich	

DAVLAT BUDJETINING SOLIQSIZ DAROMADLARI SHAKLLANISHINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLAR

O'ktamova Nargiza Narzulla qizi

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti magistranti

Annotatsiya: Mazkur maqolada mamlakatimizda amalga oshirilayotgan islohotlar doirasida o'sib borayotgan davlat budjetining soliqsiz daromadlari tahlili va rivojlanib borish tendentsiyalari bayon qilingan. Davlat budjetining soliqsiz daromadlarini shakllantirish maqsadlari va vazifalari, soliqsiz daromadlarning o'ziga xos xususiyatlari keltirilgan. Shu bilan birga, uning shakllanishini takomillashtirish bo'yicha xorij tajribasi o'rganilgan hamda taklif va tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: Davlat boji, yig'imlar, jarimalar, davlat mulkini xususiyashtirish.

Abstract: This article describes the analysis of non-tax revenues of the state budget, which are growing within the framework of the reforms implemented in the country, and the trends of their development. The goals and objectives of the formation of non-tax revenues of the state budget, specific features of non-tax revenues are presented. At the same time, foreign experience on improving its formation was studied and suggestions and recommendations were presented.

Key words: State duty, levies, fines, privatization of state property.

Аннотация: В данной статье представлен анализ необлагаемых налогом доходов государственного бюджета, которые растут в рамках реализуемых в нашей стране реформ, и тенденций развития. Представлены цели и задачи формирования необлагаемых налогом доходов государственного бюджета, особенности характеристики необлагаемых налогом доходов. При этом был изучен зарубежный опыт по совершенствованию его формирования и даны предложения и рекомендации.

Ключевые слова: Государственная пошлина, сборы, штрафы, приватизация государственного имущества.

KIRISH

Mamlakatda olib borilayotgan keng qamrovli iqtisodiy islohotlarni amalga oshirishda avvalambor davlat budjet daromadlarini shakllantirish va ularni yanada takomillashtirish zarurati vujudga keladi. Daromadlar tarkibini, ularning shakllanish mexanizmini takomillashtirish hamda mavjud muammolarni aniqlab, ularni bartaraf etish masalalari, xarajatlarni amalga oshirish uchun davlat budjetiga daromadlar manbasi bo'lgan soliqlar, soliqsiz va boshqa daromadlar shakllanishini takomillashtirish dolzarb sanaladi. Hozirgi vaqtda soliqsiz daromadlarining iqtisodiyotga ta'siri ilmiy doiralarda asosiy ko'rinish bermoqda. Soliqsiz daromadlar budjet daromadlarining hajmi oshirishda, kamchilikni qoplashda muhim o'ringa ega. Davlat budjet mablag'lari, xalq farovonligini shakllantirishda va mahalliy iqtisodiy rivojlanishga ko'maklashishi barchamizga ma'lum. Davlat budjetida soliqlar singari soliqsiz daromadlari mamlakat iqtisodiy o'sish jarayoni uchun xizmat qilishi mumkin.

ADABIYOTLAR SHARHI

Davlat budjetining soliqsiz yoki boshqa daromadlari shakllanish manbaalari va shakllanishidagi muammolarni bir qator xorijlik iqtisodchi-olimlari: Москалёва В.А., Токаев Н.Х., Баснукаев М.Ш., Баматалиев А.Б., Дьякова Е. Б., Мутушев Р.М., Ряховский Д. И., Акулова Н. Г.¹ va boshqa olimlar tomonidan tadqiq qilingan.

1 С Москалёва В.А., Торбина А. С: Проблемы Формирования Доходной Базы Федерального Бюджета И Факторы Ее Роста "Современная Экономика: Проблемы И Решения" 5 (137) 2021. – 50-67 с.; Токаев Н.Х., Баснукаев М.Ш., Баматалиев А.Б. Неналоговые Доходы: Факторы Формирования, Тенденции И Законодательное Регулирование "Экономика. Налоги. Право" № 4/2016. – 150-156 с.; Дьякова Е. Б. "Неналоговые Финансовые Источники И Их Регулирование" "Финансовая Аналитика Проблемы И Решения", 19 (61) – 2011. – 33-40 с.; Мутушев Р. М Автореферат Диссертации На Соискание Ученой Степени Юридических Наук.С - 2009.; Ряховский Д. И., Акулова Н. Г. Неналоговые платежи в налоговой системе России. "Проблемы современной экономики", N 4 (56), 2015. - 83 – 86с.

Mahalliy olimlardan A.V. Vahobov, T.S.Malikov, O.O.Olimjonov, A.S. Jo'rayev, A.X. Islamkulov, Meliyev O.R., A.A. Shernayev, Q.A. Usmonov² lar davlat budjetining shakllanishi, mohiyati, tarkibi, milliy iqtisodiyotni tartibga solishdagi roli, soliqlar daromadlarning soliqli daromadlar bilan o'xshashlik va farqlari bo'yicha ilmiy fikr va mulohazalar bildirganlar.

TAHLIL VA NATIJALAR

Mamlakatimiz mustaqilligining dastlabki yillaridan boshlab budjet daromadlarini shakllantirish, uning xarajatlarini etarli miqdorda moliyaviy resurslar bilan ta'minlash masalasi dolzarb ahamiyatga ega bo'lib kelmoqda. Soliqsiz daromadlar Respublika budjeti va mahalliy budjetlar daromadlarida jamlanadi.

Bugungi kunda mahalliy budjetlarning soliqsiz daromadlarini shakllantirish mexanizmining huquqiy asosi sifatida amaldagi Budjet kodeksini keltirish o'rinlidir. Mazkur daromad manbalari O'zbekiston Respublikasining Budjet kodeksiga murojaat qiladigan bo'lsak, uning I-bo'limi Budjet tasnifi to'g'risidagi 3-bob 21-moddasi budjet tizimi budjetlari daromadlarining tasnifida hamda IV-bo'lim 9-bobining 50-51-52 moddalarida³ budjet tizimi budjetlarning daromadlari to'g'risida batafsil yoritilgan.

Mamlakatning taraqqiyoti iqtisodiy o'sishga bog'liq. Biroq, ko'pchilik soliqsiz daromadlarning iqtisodiyotga ta'sirini e'tiborsiz qoldiradi, natijada mamlakat iqtisodiy o'sishga erishish uchun soliqsiz daromatlardan to'liq foydalanmaydi. Soliqsiz daromadlarni samarali shakllantirish va ular tarkibini boshqarish tizimini takomillashtirish, iqtisodiy o'sish uchun muhim ahamiyatga ega.

1-jadval: 2019–2023-yillarda Davlat budjeti daromadlar ko'rsatkichlari, mlrd. so'mda⁴

№	Ko'rsatkichlar	2019	2020	2021	2022	2023
1	Bevosita soliqlar	31 676,8	45 206,9	58 930,4	64 477,1	73 103,6
2	Bilvosita soliqlar	46 427,2	46 428,4	56 290,4	71 390,2	83 325,8
3	Resurs to'lovlari va mulk solig'i	19 680,7	21 257	23 036,4	23 912,8	28 079,5
5	Soliqsiz daromadlar va Boshqa daromadlar	14 272,8	20 045,8	26 542,2	42 113,7	47 212,5
6	Jami	112 057,5	132 938,0	164 799,4	201 863,7	231 721,3

Jadval ma'lumotlaridan ko'rinib turibdiki, davlat budjet soliqsiz daromadlari va boshqa daromadlari 2019-yilda 14 272,8 milliard so'mni tashkil etgan. 2023-yilga kelib davlat budjet daromadlari 2022-yilga nisbatan 14,8 foizga o'sgani kuzatilgan. Bunda soliqsiz daromadlar dinamikasi ularning salmog'i so'nggi to'rt-besh yillikda o'sish tendensiyada ekanligini kuzatishimiz mumkin.

2-jadval: Toshkent viloyat budjetida soliqsiz daromadlar ulushi, mlrd. so'mda⁵

№	Tarmoqlar	2020	2021	2022	2023
	Soliqsiz daromadlar va Boshqa daromadlar. Jami,	20 045,8	26 542,2	42 113,7	47 212,5
Shundan					
1.	Soliqsiz to'lovlar	742,4	612,7	579,8	708,1
2.	Davlat budjeti daromadlari tarkibidagi salmog'i foizda	17%	18%	13%	13%

2023-yilda soliqsiz va boshqa daromadlardan tushumlar jami 47 212,5 mlrd. so'mni tashkil etib, shundan mahalliy budjet (Toshkent viloyat) ixtiyorida 708,1 mlrd. so'm yoki qolgan. Mazkur jadvalimizdan budjetga to'layotgan turli soliqsiz to'lovlarning barqaro o'sishga ega bo'lgani – davlat ulushiga hisoblangan dividendlar va davlat korxonalarning sof foydasidan ajratmalardir. Mazkur to'lovlar 2020-yilda 24,6 mlrd. so'm tushum shakllantirilgan bo'lsa, 2023-yilda 34,4 mlrd. so'mga etgan. Bunga oltin qazib chiqaruvchi korxonalardan dividendlar olish tizimining o'zgarishidan tashqari, O'zbekiston Respublikasi Davlat budjeti to'g'risidagi Qonunlarda dividend siyosatining kuchaytirilishi ham sabab bo'lmoqda. Shuningdek, davlat boji, yig'imlar va jarimalar nisbatan nobarqaror xarakterga ega bo'lgan, ma'muriy sohadagi islohotlar va ayrim omillar tufayli tushumlar dinamikasi

2 T.S.Malikov, O.O.Olimjonov. Moliya. – T.: "Iqtisod-moliya", 2019- 375-380 b.; A.V. Vahobov, A.S. Jo'rayev. Soliqlar va Soliqqa tortish. – Toshkent: "Sharq", 2009 – 257-270b.; A.X. Islamkulov. Budjetlararo mutanosiblikni ta'minlashda soliqlar tizimini takomillashtirish. Iqtisod fanlari doktori ilmiy darajasini olish uchun yozilgan dissertatsiya avtoreferati. — T.: 2020.; Meliyev O.R. Mahalliy budjetlar daromadlarini tartibga solishni takomillashtirish. Iqtisod fanlari doktori ilmiy darajasini olish uchun yozilgan dissertatsiya avtoreferati. — T.: 2022.; Usmonov Q.A. Davlat budjetining soliqsiz tushumlari tahlili va ularni takomillashtirish yo'nalishlari "Science and Education" Scientific Journal" 2023.

3 2013-yil 26-dekabrda O'RQ-360-son Qonuni bilan tasdiqlangan O'zbekiston Respublikasining Budjet Kodeksi.

4 O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyot va moliya vazirligi ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzildi.

5 O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyot va moliya vazirligi ma'lumotlari asosida muallif tomonidan tuzildi.

biroz o'zgarib turgan. Masalan, fuqarolar uchun biometrik pasportlarini yoppasiga berilishi, jarimalarning bir qismi undiruvchi idora budjetdan tashqari hisobraqamlariga ajratma qilinishi, ayrim yig'implarning bekor qilinishi hisobiga budjet tushumlari kamayish va ko'payish kabi o'zgarishlar yuz bergan.

Jahon amaliyotida soliqsiz daromadlar manbasini samarali shakllantirgan davlatlar bir nechta tashkil etadi. Singapur davlatining soliqsiz daromadlar tarkibiga kiruvchi davlatga tegishli aktivlarni sotish, ijaraga berish jarayonidan olingan natijalarni o'rganar ekanmiz. 1990-yillar o'rtalarida Singapur dunyoning eng rivojlangan 10 ta davlati qatoridan joy olgan bo'lsa, vaholanki 1960-yillarning boshlarida mamlakatning rivojlanish darajasi juda past darajada bo'lgan. 1960-yilda Singapurning aholi jon boshiga yalpi ichki mahsuloti 2530 AQSh dollarini tashkil etgan bo'lsa, 1995-yilda esa bu ko'rsatkich 21652 AQSh dollarini tashkil etdi. O'rtacha iqtisodiy o'sish sur'ati yiliga 8 foizni, o'rtacha umr ko'rish 65 yoshdan 76 yoshgacha oshgan.

Mamlakatning mintaqalararo hamda xalqaro iqtisodiy faoliyatda yetakchi o'rinni egallashi;

Ilg'or axborot texnologiyalarini ishlab chiqish bilan birgalikda ularni qo'llashda yetakchilikka erishish;

Mamlakat iqtisodiyotini erkinlashtirish.

1-rasm: Singapur mamlakatining sanoat siyosatini amalga oshirishida ko'zlagan uchta strategik maqsadlari⁶

Yuqoridagi rasmda berilgan rivojlangan mamlakatlardan bir bo'lgan Singapur davlatining xususiylashtirish jarayonini amalga oshirishdagi maqsadlari bugungi kunda ham dolzarb sanaladi. Mazkur maqsadlarni natijasini uning hozirgi iqtisodiy holatidan kuzatishimiz mumkin.

Bir nechta mamlakatlar tajribasida davlat aktivlarini xususiylashtirish iqtisodiy barqarorlikka erishish yo bo'lmasa mamlakat iqtisodiyotida monopoliya kamaytirish hamda tashqi kapitalni jalb qilishga mo'ljallangan. Singapurda esa, malakali iqtisodiy va sanoatlashtirish siyosatni amalga oshirish orqali xususiylashtirish maqsadlari tubdan farq qilgan.

Singapurning xususiylashtirish bo'yicha yuritgan chora-tadbirlari, davlatning jahon bozorlarida yetakchi mavqega ega bo'lishdan, ularda davlat ishtirokini kamaytirish hisobiga davlat aktivlarining moslashuvchanlik darajasini oshirishdan, chet el kapitalini jalb qilish orqali ularning texnologik jihozlanish darajasini oshirishdan va milliy fond bozorining rivojlanishi manfaatdor bo'lgan.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, davlat budjetining soliqsiz daromadlarini shakllantirishni takomillashtirishga oid strategiyalar, jumladan, aktivlarni samarali boshqarish, davlat-xususiy sheriklik, yig'implar, investitsiya daromadlari, grantlar va xayriyalar, daromadlar kombinatsiyasidan foydalanadigan ko'p qirrali yondashuvni talab qiladi. Daromad manbalarini diversifikatsiya qilish, daromad oqimlarini optimallashtirish va moliyaviy boshqaruv amaliyotini takomillashtirish orqali hukumatlar o'zlarining fiskal mavqeini mustahkamlashlari, barqaror rivojlanishga ko'maklashishlari va uzoq muddatli iqtisodiy barqarorlikka erishishlari mumkin. Soliqsiz daromadlarni samarali boshqarish fiskal barqarorlikni ta'minlash uchun xizmat qiladi. Soliqsiz daromadlar shakllanishidagi muammolarni aniqlashimiz uchun biz avlambor soliqsiz daromatlardan tushumlarni belgilangan normativ-hujjatlar asosida kuzatishimiz, uning tushunchasi, shakli, ko'lamini tizimli va har tomonlama o'rganishimiz lozim.

6 Акулова.М. Мировой опыт приватизации предприятий госсектора. BERO Policy Paper Series, PP no.35

Davlat budjetining soliqsiz daromadlarini shakllantirishni takomillashtirish maqsadida, quyidagilar taklif va tavsiya etiladi:

- Davlat budjetiga hisoblangan dividendlar, bojlar, yig'implarni budjetga o'tkazish bo'yicha qat'iy siyosat olib borish;
- Davlat mulklarini sotish, ijaraga berishda aukcion tizimini rivojlantirish, mamlakatimiz rahbari ta'kidlaganidek stavkalar шартли narxlarini sun'iy oshirilishini nazoratga olish;
- Shu bilan birga mamlakatimizda olib borilayotgan islohotlardan biri xususiylashtirish jarayonini amalga oshirish bo'yicha ishlab chiqilgan dasturda belgilangan vaziflarni amalga oshirish tavsiya etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi // Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 01.05.2023-y., 03/23/837/0241-son.
2. O'zbekiston Respublikasining Soliq Kodeksi // Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 29.04.2021-y., 03/21/689/0395-son.
3. O'zbekiston Respublikasi Budjet Kodeksi // Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 21.04.2021-y., 03/21/683/0375-son.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 11-sentyabrdagi PF-158-son "O'zbekiston — 2030" strategiyasi to'g'risidagi Farmoni // Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 12.09.2023-y., 06/23/158/0694-son; 29.12.2023-y., 06/23/214/0984-son.
5. М. Акулова. Мировой опыт приватизации предприятий госсектора // БЕРОС Полисй Папер Сериес. 2016, ПП но.,35
6. ww.imv.uz (O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi).

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 3

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.